

En utligning av den spending som gjør seg gjeldende i vaart folk i forbindelse med "rettsoppgjøret", kan bare skje ved at partene paa begge sider - d.v.s. folket-faar kjendskap til alt hvortil denne sak knytter seg.

Det snakkes idag en del om "forstaaelse". Men som saa meget annet har ogsaa dette begrep - kanskje særlig i denne forbindelse - mistet sin sande mening. En kan ikke i den forkynte "forstaaelse" finne annet enn en følelsesbetonet overbærenhet. "Forstaaelse" har i virkeligheten ikke dette platoniske over seg, men grunner seg paa fornuftsmessig erkjennelse paa grunnlag av foreliggende fakta. En kan vurdere sentimentale følelser og overbærenhet som det utslag det er for trang til aa møtes over svelget, men svelget vil aldri fylles ved det alene. Bare forstaaelse i ordets sande mening vil make det. Denne forstaaelse vil dog ikke innfinne seg før den faar fakta aa knytte seg til.

Vaart folk maa altsaa vendes bort fra ensidig fordømmelse eller "forstaaelse" - alt etter den enkeltes natur og personlige forhold i saken - paa usaklig grunnlag. Den er daarlign menneskekjenner som tror at den gjeldende oppskrift vil føre til noe godt. Oppskriften er som kjent denne: Etter rettsforfølgningen, dommen, soningen av straffen og angeren, skal tilgivelsen komme, opptagelsen i samfunnet finne sted og alt være glemt - ogsaa det som "rettsoppgjøret" har til hensikt aa skjule. Den som regner med denne utvikling vil bli sørgelig skuffet. Den ene part ber hverken om naade eller tilgivelse, og den annen vil ikke gi den, og - ingen vil glemme! Det er mennesker i den annen leir som lengst mulig og helst for alltid vil leve i sin privilegerte stilling som sande patrioter og nasjonale.

En skal i denne forbindelse ikke glemme at nasjonalfølelse og fedrelandskjærlighet i stor utstrekning er blitt ett kompleks av hevn, hat, krampaktig selvhevdelse og daarlign samvittighet, og maa næres og holdes vedlike ved sterke affekter. Vi ser den demonstrerte gang paa gang ved "opptagelse i samfunnet": arbeidslivet, om det bare er én av en hvilken-somhelst stor arbeidsstokk som motsetter seg en "landssvikers inntagelse paa arbeidsstedet, saa er han den sterkeste. Den ene er den sanne patriot hvis følelser ikke kan krenkes, selv om det er utenforliggende og helt personlige interesser som taler gjennom vedkommendes patriotisme. Og pressen forkynner, at "man maa forstaa de mennesker som ikke vil taale en "landssviker" i sin nærhet". Overfor dette kommer de mennesker som er fylt av "forstaaelse": overbærenhet, alltid tilkort, og gjør at de kanskje mange som her føler sitt hjertes trang,

ne sak, maa gjøre som de der har satt ulykken igang. De brukte alle midler gjennom flere aar for aa skape en progress-stemning i folket. Deretter henviste til "folkets rettsfølelse" og "folkeopinionen" for aa sette dramaet i gang. Det samme maa gjøres nu. Det maa reises et folkekrav om full og aapen undersøkelse i saken, gjerne med betenkninger fra utenlandske og nøytrale sakkyndige. De rasende ti-tusener er ikke interessert i noen "høysinnset handling" i rettsing av annesti, hemsadning eller progressiv straffenedsettelse. Det de forlanger er sandhet om alle ting. Deretter og paa det grunnlag kan rettfærdighet skje. Deretter - og først da - vil følgene av denne nasjonalkatastrofe begynne aa forta seg, ved at alles forbaselse kan knytte seg til det felles og faktiske synspunkt.

De vil kanskje henvise til "Grenskingskomiteen" av 1944. Ogsaa denne er undratt viktige dokumenter og den har, etter alt aa drøme, ikke som oppdrag aa ta standpunkt til "Rettsoptgjøret" og grunnlaget for det. Min tillitt til dagens menn er ikke større enn at jeg regner med at protokollkomiteen vil hindre riksrett og eilers tjene som gravilass for det som er kommet fram.

Jeg takker for Deres brev hr. Biskop. Skjønt det ikke direkte innbyr til fortsatt skriftveksling, venter jeg alltsaa, i tillit til den vennlighet det viste, aa henvende meg til Dem igjen. For det første fordi jeg ikke kan oppgi et kontaktpunkt i den annen leir, det eksisterer nemlig ikke mange slike kontakter i denne tid. For det annet, at jeg dag og natt er opptatt av dette, fordi min rettsfølelse er krenket paa det aller dybeste og fordi jeg ikke makter aa fornekte samvirkningen med dette folk og ut fra det føler trang til aa redusere ulykken. Jeg kan ikke nekte at jeg i de mørkeste og bitterste stunder kan tenke, at for meg kan saa gjerne dette folk gaa i hundene og for den saks skyld hele verden. Det viser seg dog at naturen og ett grunnfestet positivt livssyn gaar over de siste 2 - 3 aars haarde opptuktelse, og jeg vegrer meg for aa leve resten av mitt liv negativt og nedbrytende. I dette siste ligger situasjonens og utviklingens farer for minst 100-tusen av vår folk.

Da mitt første brev paa grunn av sin knapphet vel kan beskyldes for aa inneholde noen postulat, tillater jeg meg med dette aa sende et gjennemslag av et brev jeg nylig har sendt til en annen. De vil her finne motivene for min holdning og det vil gi Dem anledning til aa se saken fra vår side.-

ne sak, maa gjøre som de der har satt ulykken igang. De brukte alle midler gjennom flere aar for aa skape en progresstening i folket. Deretter henviste til "folkets rettsfælelse" og "folkeopinionen" for aa sette dramaet i gang. Det samme maa gjøres nu. Det maa raises et folkekrav om fuld og aapen undersøkelse i saken, gjerne med betenkninger fra utenlandske og nøytrale sakkyndige. De rammede ti-tusener er ikke interessert i noen "høysinnet handling" i rettsling av umætti, hemsadning eller progressiv straffenedsattelse. Det de forlanger er sandhet om alle ting. Deretter og paa det grunnlag kan rettferdighet skje. Deretter - og først da - vil folgene av denne nasjonalkatastrofe begynne aa forta seg, ved at alles forstaaelse kan knytte seg til det felles og faktiske synspunkt.

De vil kanskje henvise til "Dransingskomiteen av 1944" ogsaa denne er undratt viktige dokumenter og den har, etter alt aa dreie, ikke som oppdrag aa ta standpunkt til "Rettsoppgjøret" og grunnlaget for det. Min tillitt til dagens dom er ikke større enn at jeg regner med at protokollkomiteen vil hindre riksrett og ellers tjene som gravilass for det som er kommet frem.

Jeg takker for Døren brev hr. Biskop. Skjønt det ikke direkte innbyr til fortsatt skriftveksling, venter jeg allsaa, i tillitt til den venlighet det viste, aa henvende meg til Dem igjen. For det første fordi jeg ikke kan opgi et kontaktpunkt i den annen leir, det eksisterer nemlig ikke mange slike kontakter i denne tid. For det annet, at jeg dag og natt er optatt av dette, fordi min rettsfælelse er krenket paa det aller dyreste og fordi jeg ikke makter aa fornekte samvirket med dette folk og ut fra det føler trang til aa redusere ulykken. Jeg kan ikke nekte at jeg i de mørkeste og bitterste stunder kan tenke, at for meg kan saa gjerne dette folk gaa i hundene, og for den saks skyld hele verden. Det viser seg dog at naturen og ett grunnfestet positivt livssyn gaar over de siste 2 - 3 aars haarde opptuktelse, og jeg vegrer meg for aa leve resten av mitt liv negativt og nedbrytende. I dette siste liggende situasjonens og utviklingens farer for minst 100-tusen av vår folk.

Da mitt første brev paa grunn av sin knapphet vel kan beskyldes for aa inneholde noen postulat, tillater jeg meg med dette aa sende et gjennanslag av et brev jeg nylig har sendt til en annen. De vil her finne motivene for min holdning og det vil gi Dem anledning til aa se saken fra vår side.